töisest kõrast, ja räkigem sedda puhku maast, temma kujust ja surusest, ning sennest, kuida innimesed temma maid jautand, ja kuida nemmad neid jo wannast hakkand nimmes tama.

Kõigil teada, et ma soja ja walgust päikese käest saab, kelle ümber temma wahhepiddamata on likumas, ja rattas ehk röngas temma ümber käimas. Kolme saa kuekümne wie päwaga on temma omma teekonda ärrakäinud, ja on siis aasta täis sanud. Sel wahhe ajal on ku kakstöistkümmend kõrd maad omma käimisega ümberpiranд, ja loeme sellepärast aasta kõhta kakstöistkümmend kuud.

Ma on ümmarguseks lodud, ötse kui üks suur kerra ehk pal; sedda sennest teada, et innimesed allati laewadega temma ümber käiwad; kui õhto poolt hakkawad minnema, siis tullewad hommiko poolt jälle taggasi: ehk kui päwatõusо pole teele lähhewad, siis päwawero poolt jälle omma laewadega koddomaile töttawad, ja wõttab nisuggune käimine maa ümber, kolm aastat aega. Kui kuud warjutakse, siis se tuleb sest, et ma, kui ta päikese ja kuu wahhel ühhe rinna peal juhtub ollema, omma warju kuu peale heidab, ja nähtakse siis temma warjust et ta ümmargune on. Kes Tallinnast ehk mu merreäärdsest linnast laewaga maa ümber tahhab minna, sel tulleb wiistuhhat nelli sadda pennikoormat söita; sest ni paljo pennikoormat annab maa jämmedus luggeda.

Surem osa maad kattab wessi, ja on merri, kelle seest kuiwad maad kui sared tõuswad, mis neile elloasemiks walmistud, mis kuiwa maa lodusiks ja ellajaiks lodud. Maakõhhad on mitmesugguséd, need mis maawõe kõhhal ötsekõhhe nenda päwa alla heidetud, et se lodis innimese pealae kõhhal temma ülle seisab, on leetsilised ja pallawad; sedda mõda, kuida maawõe poolt, mis keskkõhhas on, põhja ehk lõune poole minna, sedda ennam wähheneb soe, kunni wimaks wasto põhja- ja lõune tippi nenda külmaks saab, et jä ilmaski hopis ärrasulla.

On innimesed kõik maa pinda wide jausse arwand ja jautand, ja igga maa jaule omma nimme andnud. Needsinnatsed on: 1. Europa-, 2. Asia-, 3. Ahwrika 4. Amerika, ja 5. Kaine-merre saremaad.

1. Europa-ma on neist töistest kõige wähhem, agga on temma ka se, kus muist aina harritud rahwast ellab, mis, kui neid jättame arwamata, kes Turgi Keisri pärralt on, kõik ristiinnimeseks ristitud. Rikidest ja waldadest, mis Europa maal, on

1. Wenne-riik kõigesurem, et kül temma wähhem osa Europa-, agga temma kõigesurem jaggu Asia-maa

jaus on. Sel måratumal Keisriwallal on wiiskümmend kuus kubbernemangu, kennest kakstöistkümmend, mis kõigesuremad, Asia maal on, nimmega: Astrakan, Saratow, Kasan, Orenburg, Uffa, Penja, Simbirsk, Wiätka, Perm, Tomsk, Tobolks, Irkutsk ja temma pärraline Kamtsatka-ma; töised, mis kõik neistsinnatsist kitsamalt rajatud, on Europa maa jaus. Et Wenne riik ni mårato pikk ja lai, wõttab temma poolessa poolt Europa-maad ärra. Kuis nenda, siis on issenneseст mõista, et temma maad mitmesuggused peawad ollema, töised, mis pallawad, töised mis keskmise soja, ja jälle töised, mis pakkase külma maad on. Nenda ons siis ka rahwa polest; need on mitmet keelt, karwa ja usku, et kül wenne rahwast kõigeennamiste ja kõigerohkemaste temma sees on ellamas. Warret ja waldа on peale wiiskümmend miljoni, ja tenistust teggewad sõawägge praego tuhhat tuhhat meest. Moskwa on pea-, ja Peterpurri temma pessalin: esimeses kronitakse Keisrid, ja wiimses peab Keiser omma suggoseltsiga ellamise asset.

2. Rootsi kunningriik on üllewel põhjapool rajastiku meie rigiga, ja minnakse makaudo Somest kõhhe Rootsi. Allamal teeb merri temma ja meie wahhel wahhet. Kunninga pessalin on Stokholm.

3. Norra-ma. Se wennib Rootsi tagga, kui kitsas merreäärne maa serw, üllewelt alla lõune pole; temma on Rootsi kunninga pärralt; seält tullewad meie heringid, mis Tallinnast ja Pernost östame. Siit ötseköhhe laewaga lõune pole minnes, tullakse

4. Dani-maale. Se on üks nõukas kunningriik, kelle pärralt mitmed sured sared ja merreäärdsed maad, mis kuulsad rohho-, heina- ja wilja maad, ning kus kaup kõigest mailmast kokkojookseb ja, kust kaupa kõige mailmasse sadetakse minnema. Kunningas wallitseb omma riki Kopenhagni linnast. Kui siit õhtopole ülle merre minna, siis tullakse

5. Inglis-maale. Se on üks wäggew kunningriik, kel kõige laewakam merrewäggi ja kõige laiem kaubaajamise melewald merre peal käes on. Temma laewad käiwad kõiges mailmas, ja et temma kätte lähbi kaup wiimsema mailma ötse lähheb, on temma ütlemata perrekas ja rahharikkas ma. London on kunninga pessalin, mis nenda perrekas, et seal kolmkõrd ennam rahwast sees, kui Ria ja Tallinnamaal üllepea on ellamas. Schottlandi-ma, mis põhja pool ötsas temmaga ühhes, ja weel üks suur saar, nimmega Irland, on ka sedda riki ja walda. Inglis- ja Prantsuse-